

Trafik i Kabul är livlig. Till höger i bild skimtar Hotel Intercontinental.

Hoppet viktigast

TEXT: BÖRJE ALMQVIST

Hur ser framtiden egentligen ut i Afghanistan? Är utvecklingen på väg åt rätt håll eller har man ett nytt kaos med utökad konflikt och en utveckling i baklås att vänta?

För ett par år sedan såg utvecklingen ut att gå åt rätt håll och landet höll på att byggas upp från grunden. Hur är det idag? Frågan är svår att besvara och den som försökt sig på att sja om framtiden i Afghanistan känner till att man i slutänden ofta har fel. Detta till trots ska jag ändå ge mig i kast med och försöka mig på just detta – att sja om framtiden.

UTVECKLINGEN är inte entydigt positiv eller negativ. Det har varit många bakslag men det har också skett en

del framsteg även om de senare ofta varit små jämfört med behov och förhoppningar. Framstegen ger trots allt ett hopp om framtiden och det som åstadkommit har haft betydelse för miljontals människor, inte minst för barnen och framförallt för flickorna.

Idag går över sex miljoner afghanska barn i skolan. Det är fler än någonsin tidigare. Bland flickor i skolåldern går cirka 35 procent idag i skolan. Det kanske låter lite men det är en hög siffra för att vara i Afghanistan. Och även om 65 procent av männen och närmare 90 procent av kvinnorna varken kan läsa eller skriva inser man vikten av att låta sina barn få tillgång till grundläggande skolgång.

Även i konservativa områden har det öppnats många flickskolor. Till exempel i södra Afghanistan där

KLAS BJURSTRÖM

utvecklingen har gått både framåt och bakåt. Efter 2001 öppnades många skolor, flera av dem flickskolor, men i samband med talibanernas återkomst har många av dem tvingats stänga. Och som vanligt är det främst flickorna som drabbats.

Värt att notera är dock att det sällan handlar om en återgång till traditionell konservatism. Orsaken är istället att flickornas liv och säkerhet hotas av framför allt talibanerna. Det handlar alltså om säkerhet snarare än vilka värderingar som råder.

På sina håll har även flickors framtidsperspektiv vidgats. Förr ville de skolflickor jag intervjuade bli lärare eller läkare. När jag i november förra året besökte en

SAK-stödd skola utanför Taloqan i Takharprovinsen i norra Afghanistan fick jag något av en "aha"-upplevelse. Förutom att flickor numera också vill bli ingenjörer ville elvaåriga Fauzia bli fotojournalist. Det hade jag aldrig hört någon säga tidigare.

– Det är ett bra yrke. Då får man resa och träffa folk, förklarade hon.

Fauzia tycker att matematik är ett bra ämne och hjälper sin mamma

med hennes uträkningar när hon handlar. Ungefär som en skolflicka jag träffade hösten 2003 i Panjshir och som undervisade

sin vuxna illitterata storasyster i att läsa och skriva.

Det här kan verka smått och ensstaka men när flickor som inte ens ►

” När ska "kriget mot mödradödligheten" dra igång? ”

► blivit tonåringar hjälper vuxna kvinnor med saker som de inte fått lära sig, så har det hänt något stort i ett traditionsbundet samhälle där flickor knappt ens har gått i skolan. De två flickorna är exempel på framväxten av en ny generation kvinnor i Afghanistan.

I STADEN Mazar-e-Sharif berättade SAK-medarbetaren Haji Osman vid programmet för funktionshindrade om hur attityderna förändrats de senaste åren.

– Männerna har börjat förstå att kvinnornas bidrag till familjeökonomi behövs och i många familjer vill männen att kvinnorna också ska förvärsarbeta.

Haji Osman var tidigare vaccinator i kampanjerna mot polio.

– Förr kunde det ta timmar att övertyga folk att vaccinering var bra för barnen. Nu är det lätt. Nu vill föräldrarna vaccinera sina barn. Jag minns en gammal kvinna som vägrade låta sig övertalas av att poliovaccin inte är bra för äldre. När till och med gamlingar vill ha barnvaccin så har det hänt något positivt i folks medvetande, sa Haji Osman.

Redan för flera år sedan såg man förändringen på Kvinnodepartementet i Pul-e Khumri i Baghlanprovinsen. Män kom långväga ifrån och sökte arbete åt sina fruar, systrar och döttrar. Det är något som var helt otänkbart för bara tio år sedan.

HÄLSOMINISTERIET insåg snabbt att de själva inte kunde klara av att förse befolkningen med hälsovård. De erkände sin svaghet och bad det internationella samfundet om hjälp och la ut nästan hela sjukvårdssektorn på entreprenad genom det så kallade *Basic Package of Health Services*, BPHS, ett samordnade hälsovårds-

program med som omfattar allt från hälsoposter och kliniker i byarna till distrikts- och provinssjukhus i de större städerna.

DEMOKRATIUTVECKLINGEN har å ena sidan gått framåt med såväl president- och parlamentsval som val till provinstråden. Allt under acceptabelt demokratiska former. Dock fick parlamentsvalet ett förskräckande resultat. Cirka halva parlamentet är människorättsförbrytare, kriminella och liknande. Straffriheten för de gamla plågoandarna är en stor besvikelse för många.

Vid sidan om den formella demokratin har en parallell demokratisk struktur byggts upp inom det Nationella solidaritetsprogrammet, NSP, som arbetar med lokal utveckling på bynivå. Inom NSP har det valts

utvecklingsråd som ska finnas kvar efter projektens genomförande.

VAD GÄLLER statsbyggandet har utvecklingen varit ojämn. En del ministerier har byggt upp en viss kapacitet, bland annat Ministeriet för landsbygdsutveckling samt Finans- och Häl-

sovårdsministerierna. Dessvärre har Inrikes- och Justitiedepartementet och dess funktioner inte utvecklats i rätt riktning. De, liksom många andra ministerier, brottas med stora korruptionsproblem.

Enligt en undersökning gjord tidigare i år av *Integrity Watch Afghanistan* hade hälften av alla tillfrågade betalat ut mutor det senaste året. Så gott som alla ansåg att varannan statsanställd är korrupt. Över hälften ansåg att Karzais regim är den mest korrumperade på 30 år.

Enligt undersökningen är domstolarna värst, följt av Inrikesministeriet som kontrollerar polisen. Därefter kommer stadsförvaltningarna, Finansministeriet, säkerhetsdirektoratet och Justitieministeriet.

Den nya nationella polisen som byggs upp är underbetald och har också problem med korruption. Det är omöjligt att försörja sig på lönen. Den vanlige polismannens enda alternativ är att ta emot mutor eller ägna sig åt kriminella aktiviteter.

RÄTTSVÄSENDET och domarkåren är till stor del även den korrupt och inkompetent trots att Italien år efter år fått förnyat uppdrag att bygga upp ett rättsväsende. Hur det kommer sig är ett mysterium – antingen är uppgiften omöjlig eller så är Italien på rättsområdet lika inkompetent som den afghanska domarkåren.

Korruptionen och inkompetensen inom rättsväsendet är ett av skälen till det växande missnöjet med regimen. Folk litar inte på staten och på flera håll i söder föredrar folk att vända sig till talibanernas domstolar. Där är det åtminstone inte den som betalar mest som vinner i rätten.

Om inget görs snart för att få bukt med rättsröten så ser det mörkt ut för det nya Afghanistan.

KORRUPTIONEN inom statsapparaten måste åtgärdas. Även om det inte går att helt få bukt med mutsystemet som genomsyrar så gott som allt, så måste åtminstone girigheten bland statsanställda stävjas. Att de måste kunna försörja sig är självklart men att tjänstemän inom staten med en månadslön på 700-1 000 kronor kan bygga lyxvillor är naturligtvis oacceptabelt.

BRISTEN PÅ SÄKERHET är ett stort problem. Under förra året pågick krig i delar av södra och östra Afghanistan mellan den USA-ledda koalitionen och Nato-ledda Isaf-trupper på den ena sidan och talibaner och andra grupperingar på den andra.

Istället för att skapa ökad stabilitet när Isaf tog över ansvaret i söder i slutet av augusti 2006 blev de en krigförande part med ett stort mänskligt lidande som följd. Övertagandet inleddes med en offensiv i Kandaharprovinsen.

Även talibanernas offensiver och terror i form av självmordsbombare, attentat och mord på bland annat ►

” Att de måste kunna försörja sig är självklart men att tjänstemän med en månadslön på 700-1 000 kronor kan bygga lyxvillor är oacceptabelt.

För lite pengar anslås. Av den till 90 procent biståndsfinansierade statliga utvecklingsbudgeten så har den afghanska staten bara utnyttjat 44 procent de senaste två åren, skriver artikelförfattaren.

► statstjänstemän, biståndsarbetare och lärare, har lett till stort mänskligt lidande framförallt i södra Afghanistan. Enligt *Human Rights Watch* är uppemot 700 av de 1 000 civila som dödades under 2006 offer för talibanernas våld.

Den stora frågan är vilken sida som kan vinna befolkningens sympatier. Det var flera decennier sedan folk i Afghanistan hade "lyxen" att välja mellan bra och dåligt. Valet är som vanligt mellan mer eller mindre dåligt.

Å ena sidan finns staten och dess utländska militära uppbackare som säger sig vilja ta i med hårdhandskarna mot opiumbönderna. Å andra sidan finns talibanerna, narkotikamiliserna och andra grupperingar som ställt sig på opiumodlarnas sida. Däremellan står bönder som måste försörja sig på det ena eller andra sättet och först och främst ser till sin familjs överlevnad. Opium ger tiobubbelt högre avkastning jämfört med det lagliga jordbruket.

I norr, bland annat i tre provinser där den svenska Isaf-styrkan är verksam, hade fram till i början av mars planteringen av opium minskat dramatiskt. Enligt FN:s anti-narkotikaorganisation UNODC troligtvis på grund av att man satsat på utvecklingsstrategier för att få folk att sluta odla opiumvallmo, tillsammans med en relativ stabilitet och säkerhet.

En förutsättning för säkerhet är, förutom en polismakt, att det finns en fungerande armé. Uppbyggnaden av den nationella afghanska armén har gått trögt men det ser ut som om uppbyggnaden fått lite fart det senaste halvåret.

Hur det ska gå i framtiden för Afghanistan är svårt, ja faktiskt omöjligt att svara på. Däremot är det lätt att svara på frågan om vad som är viktigast för "vanligt folk". De måste få en chans till ett anständigt liv. De måste få både vanlig skolutbildning

och yrkesutbildning. De måste också efter utbildningen få försörjningsbara jobb.

KVINNOR MÅSTE få större tillgång till hälsovård. Framförallt måste det göras mer för att minska kvinnors dödlighet i födslorelaterade sjukdomar (23 000 kvinnor dör varje år i samband med graviditet och förlossning). Det är nästan sex gånger fler än de 4 000 som dog på grund av krig och terrorhandlingar under 2006. När ska "kriget mot mödradödligheten" dra igång?

DE STATER som är inblandade i Afghanistans inre angelägenheter, framför allt Pakistan och dess uppbackare USA, måste göra en riktningförändring i sin politik mot Afghanistan.

” Det är skatter från världens folk till Afghanistans folk som nu inte kommer till sin rätt av olika skäl. Ansvaret är allas.

Det är obegripligt att USA kan föra ett kontraproduktivt "krig mot terrorismen" som bara resulterar i en eskalerad konflikt, samtidigt som de låter sin så kallade allierade i detta krig, Pakistan,

underminera förutsättningarna för fred. USA måste både upphöra med sitt meningslösa krig i Afghanistan och sätta press på Pakistan att inte ge en fristad och stöd till talibanernas destruktiva och dödliga verksamhet i Afghanistan.

Om det internationella samfundet och den afghanska staten kan ge människor hopp om en säker framtid så finns det en lösning på Afghanistans problem och en möjlighet att kriget, som idag sprider sig, får ett slut.

Ansvaret vilar därför tungt på den afghanska regeringen och det internationella samfundet. Det måste bli ett stopp på korruptionen och misshushållningen med de medel som är till för det afghanska folket, vare sig det är den afghanska staten eller det internationella samfundet som misshushållar.

De resurser som tagits i bruk för återuppbyggnaden är små. Behoven har beräknats till 27,5 miljarder dol-

lar för perioden 2002 till mars 2009. Hittills har det bara startats projekt för 6,3 miljarder dollar, varav det enligt den afghanska staten i mars bara hade genomförts projekt för 2,2 miljarder. Mindre än tio procent av de mest basala behoven är tillgodosedda när fem av sju år har gått.

För lite pengar anslås och av den till 90 procent biståndsfinansierade statliga utvecklingsbudgeten så har den afghanska staten bara utnyttjat 44 procent de senaste två åren.

Det är skatter från världens folk till Afghanistans folk som nu inte kommer till sin rätt av olika skäl. Ansvaret är allas.

Trots alla brister i biståndet finns det glädjande resultat. Spädbarnsdödligheten har, enligt en undersökning genomförd av *John Hopkins University*, sjunkit från 165 till 135 spädbarn per 1 000. Det betyder att cirka 40 000 fler spädbarn per år överlever än för fem år sedan. Det är siffror som dessa som gör att det ändå finns en gnutt hopp kvar om en stabil och säker framtid för Afghanistan. Det hopp som trots alla verdermodor finns kvar bland de afghanska medborgarna utgör hela grunden till en ljusare framtid. Och det internationella samfundet – vi – måste se till att detta hopp bibehålls. ■

Börje Almqvist är journalist, Afghanistankännare och ledamot av Svenska Afghanistankommitténs styrelse.

2006
Dagens Ros

Till alla engagerade monterfunktionärer, seminariedeltagare och frukostarrangörer som gjorde SAKS deltagande på Bok- och biblioteksmässan 2006 till en oförglömlig succé. Ni hjälpte oss att sätta Afghanistan och SAK på mässbesökarnas mentala karta. Tack!

Josef Ahlberg, projektledare Bok- & bibliotek